

תמצית פס"ד תמ"ש 59474-12-19

בית המשפט לענייני משפחה נצרת בפני כבוד השופט אסף זגורי

1. בית המשפט דן בתביעה של אב כנגד בתו המכהנת התפקיד שיפוטי וכנגד הפסיכיאטר המחוזי בשל נזקים שנגרמו לו בעקבות בדיקה פסיכיאטרית כפויה שנערכה לו.
2. בית המשפט קיבל את התביעה כנגד המדינה וסגנית הפסיכיאטר המחוזי ודחה אותה כנגד בתו של התובע ופסק:

הוראת הבדיקה הכפויה ניתנה שלא כדין:

- 2.1. הוראת סעיף 6(א) לחוק טיפול בחולי נפש מכוח ניתנה הוראת הבדיקה הכפויה קובעת **תנאים מצטברים שכולם צריכים להתקיים** כדי שהצו יהיה חוקי. לעניין סעיף קטן (1) הכוונה היא לאדם החולה במחלת נפש **שבעטיה** נפגם כושר שיפוטו וכושרו לביקורת המציאות. לעניין ס"ק (2) יש צורך בראיות לכאורה שהאדם מסכן עצמו או את זולתו סיכון פיזי מיידי. ולעניין ס"ק (3) יש צורך בראיות לכאורה שהאדם סירב להיבדק בידי פסיכיאטר.
- 2.2. לענין סעיף 6(א)(1) הדגש בפסיקה ובמדריכים המקצועיים עבר מבחינת שאלת קיומה של "מחלת נפש" לשאלת הפגימה בכושר השיפוט ובוחן המציאות בעקבות הפרעה נפשית.
- 2.3. לעניין סעיף 6(א)(2) נדרשות ראיות לכאורה לסיכון עצמי או של הזולת, כאשר על הסיכון להיות מיידי. בית המשפט עומד על הקושי בהערכת מסוכנות וניבוייה על ידי רופאים. מובהר כי בשל הצורך לפרש את חוק טיפול בחולי נפש באופן מצומצם ודווקא בטרם נקיטת אמצעים דראסטיים על הסיכון להיות ממשי ומוחשי.
- 2.4. לעניין סעיף 6(א)(3) סירוב לבדיקה פסיכיאטרית הוא אך ורק סירוב ישיר להזמנה מפורשת לעריכת בדיקה פסיכיאטרית כאשר הסירוב צריך להימסר לפסיכיאטר באופן אישי וישיר ולא באמצעות צדדי ג' כגון בני משפחה ואף לא באמצעות רופא משפחה.

ראיות לכאורה ומבחן בוזגלו:

- 2.5. לעניין התיבה "ראיות לכאורה" מובהר כי בדומה לאנגליה (ובשונה מארה"ב) מידת ההוכחה היא כנהוג במשפט אזרחי. עם זאת, ברור כי אין די בפניית בן משפחה לפסיכיאטר המחוזי כדי שהדבר ישמש לבדו עמידה בתנאי של "ראיות לכאורה" לקיום תנאי סעיף 6 לחוק טיפול בחולי נפש. בטרם מתן הוראה לבדיקה פסיכיאטרית כפויה, חובה על הפסיכיאטר המחוזי לוודא היטב כי במסגרת "הראיות לכאורה" המוצגות בפניו, יכללו מסקנות של בדיקה רפואית שבוצעה באדם שמבוקש להוציא כנגדו את הצו, ואין די בתיאור קשה של בני המשפחה (אף אם התיאור בכתב כולו אמת).
- 2.6. במקרה הנוכחי הסתמכו הפסיכיאטרים המחוזיים באופן עיוור ובלעדי על דיווחה של הבת תוך שייחסו לה רמת אמינות מוחלטת בשל העובדה שמדובר בשופטת מכהנת. בית המשפט נדרש ל"מבחן בוזגלו" ומבקר את התנהלות הפסיכיאטרים בקובעו כי היה חובה עליהם לנהוג בדיון זהה כלפי הדיווח של הנתבעת אילו היה נמסר מאדם שאינו מכהן בתפקיד שיפוטי. גם אם הדיווח אמין הוא לא יכול להספיק לבדו כדי לענות לתנאי החוק. הפסיקה המנחה קובעת כי אין מקום להסתפק רק בפניית בן משפחה ואינה מתייחסת **למעמד** בן המשפחה או קובעת דרגות אמינות

שונות למדווח שהוא "המובטל בטיטו", "יוחנן הסנדלר", "פרופ' ליבוביץ" או "שופט מכהן".

2.7. הוראת סגנית הפסיכיאטר המחוזי פסולה מאחר וברור לחלוטין שלא מתקיים תנאי סעיף 6(א)(3) לחוק טיפול בחולי נפש שכן הייתה רק סברה שהתובע יסרב לבדיקה פסיכיאטרית אך אין ספק כי זו לא הוצעה לו על ידי הפסיכיאטר המחוזי. לעניין התנאי הקבוע בסעיף 6(א)(2) בדבר סיכון אובדני מיידי, מוטל ספק רב עד כמה ידיעה מצד שלישי אודות איומים אובדניים שבוע לפני הדיווח יכול לעמוד בתנאי הסעיף. מכיוון שמדובר בתנאים מצטברים, והשלישי שבהם לא מתקיים באופן וודאי, ברור שהוראת הבדיקה הכפויה הדחופה ניתנה שלא כדין.

העוולות הנזיקיות והיעדר פטור למדינה מאחריות:

2.8. כפועל יוצא חבה המדינה מכוח הפרת חובה חקוקה, רשלנות וכליאת שווא. בשל התרשלנות המדינה לא חלה החסינות מפני חיוב בנזיקין הקבוע בחוק הנזיקין האזרחיים (אחריות המדינה)

כל עילות התביעה כנגד הבת נדחות:

2.10. התביעה כנגד הבת מכוח פרסום לשון הרע, נדחית בשל קיומה של הגנת פרסום בתום לב מכוח סעיפים 15(2), (8) לחוק איסור לשון הרע. בית המשפט התרשם כי הבת הינה בעלת תפיסה מצפונית ומוסרית ממדרגה ראשונה והיא התכוונה להגן על חייו של אביה בכל מחיר (כבד אשר יהיה) למרות כל מה שעולל לה ולבני משפחתה. ניכר כי היא הייתה בדעה אמיתית שהוא זקוק לעזרה והיא לא פעלה במזיד ובמתכוון כדי להרע לאביה.

2.11. משנקבע כי הבת פעלה בתום לב בדיווח שמסרה ואין בדיווח משום לשון הרע, הרי שאין לייחס לה רשלנות כלשהי שכן אין להיזקק לעוולת הרשלנות מקום שמדובר בסוג הנזקים שעוולת לרשון הרע אמורה להגן מפניהם.

2.12. כן נדחתה עילת התרמית שייחס התובע לבתו שכן לא התקיימו יסודות העוולה ובפרט לא נטען ולא הוכח קיומו של נזק ממון או היעדר אמונה של הנתבעת באמיתות דיווחה לסגנית הפסיכיאטר המחוזי.

2.13. מטעמי מדיניות שיפוטית נדחה הטיעון כי יש לראות בבת מעוולת במשותף של עוולת הרשלנות והפרת חובה חקוקה יחד עם הפסיכיאטר המחוזי. מקום שהבת פעלה בתום לב מתוך להגן על טובת אביה וחיי וגם לא ביקשה או הייתה מוסמכת לבקש את טיב וסוג הוראת הבדיקה הנדרשת ניתק הקשר הסיבתי בין הדיווח לבין התוצאה. הבת אך דיווחה על הידוע לה בבקשת התערבות בלבד בהתאם לסמכות הפסיכיאטר המחוזי. ההחלטה בדבר אופן ההתייחסות לדיווח ובחירת דרכי הפעולה בעקבותיו (מתן הוראה בכלל או בחירת טיב ההוראה הכפויה: בבדיקה כפויה דחופה,

לא דחופה, אשפוז כפוי) מסורה אך ורק לסמכות הפסיכיאטר המחוזי. לפיכך ניתן הקשר הסיבתי בין הדיווח של הבת לבין הנזקים שנגרמו לתובע בעקבות הוראת הבדיקה ולא יכולה הייתה להיות לה מודעות ברמה הנדרשת לעוולות שנגרמו.

2.14. הודגש כי אין קשר קודם בין הבת לבין סגנית הפסיכיאטר המחוזי, לא הוכח כלל ועיקר כל מזימה משותפת וזדונית ביניהן שנועדה לפגוע בתובע וטענותיו בהקשר זה נדחו מכל כל במישור העובדתי והראייתי. בנוסף אין מדובר במהלך מכון שנועד להביא לבדיקה כפויה דחופה כשלבת הייתה ידיעה שהבסיס לכך שקרי או כוזב. נהפוך הוא, היא האמינה בכל ליבה שנשקפת סכנה לאביה בשל מצבו הנפשי.

2.15. לפיכך ומקום שמדובר במסירת דיווח שמותר על פי הדין (ואולי אף מתחייב מכוח הפסיקה והוראות חוק לא תעמוד על דם רעך) וכאשר בית המשפט קובע כי הוא נעשה בתם לב ולשמירת חיי ושלומם של התובע ולא בכוונה להזיק ולפגוע בו ומבלי שהבת יכולה הייתה לדעת באיזו הוראת בדיקה כפויה ינקוט הפסיכיאטר המחוזי, הרי שטעמי מדיניות שיפוטית מצדיקים שלא לראות בבית מעוולת במשותף יחד עם סגנית הפסיכיאטר המחוזי.

דיון בגובה הפיצוי הראוי :

3. בעניין גובה הפיצוי הראוי נקבע כי במקרים של כליאת שווא או "אשפוז שווא" גם במקום שלא מוכח נזק גוף או ממון, הפסיקה מכירה בנזק כללי הנגרם מעצם כליאת השווא בבית החולים ושליטת החירות. נזק שכזה אינו טעון הוכחה.

4. במקרים אחרים בהם נדונו תביעות נזיקין בגין מעצר או עיכוב שלא כדין נקבע כי כאשר עסקין בפיצוי על נזק לא ממוני, היקפו ייקבע על פי כמה שיקולים: טיב הפגם שנפל בהתנהלות המשטרה, אופיה של שליטת החירות (מאסר, מעצר או עיכוב), משכה של שליטת החירות ואופן התרחשותה. עוד נקבע כי סכומי הפיצוי משתנים ממקרה למקרה, על פי הנסיבות והמאפיינים הייחודיים. בצד כל האמור באשר לרשלנות סגנית הפסיכיאטר המחוזי, יש לזכור כי הייתה מידתיות מסוימת בהוראת הבדיקה הכפויה הדחופה בכך שהיא נעשתה בבית החולים רמב"ם ולא בבית חולים פסיכיאטרי. עם זאת, הדבר לא מאיין את הנזק לשמו הטוב של התובע, לתחושה הקשה שהוא מתויג כסובל מהפרעה נפשית ומסוכן לעצמו. אני לוקח בחשבון את גילו של התובע, הרקע המקצועי שלו, החשיבות הרבה שהוא מייחס לעצמו, מקצועו, עברו ושמו הטוב.

5. כן רואה בית המשפט לנכון לקחת בחשבון מבחינת גובה הנזק את מחדלי המדינה בתיק זה וסבור שהעמדת גובה הפיצוי על הרף הגבוה יותר יש בו משום שידור מסר הכרחי לשינוי התנהלות ולמידה ממקרה זה למען לא יישנה.

6. נראה כי במצב דברים זה ולאחר בחינת הפסיקה המנחה בהקשר זה ובתביעות בגין מעצר שלא כדין, עיכוב שלא כדין על ידי ואשפוז שלא כדין חוייבה המדינה בתשלום פיצוי על הצד הגבוה ביותר האפשרי בסך של ₪10,000.

שאלת פרסום פסק הדין לציבור:

7. בעוד התובע ביקש לפרסם פסק הדין על כל פרטיו, ביקשה הנתבעת 1 להימנע מכך. המדינה הותירה הדבר לשיקול דעת בית המשפט.

8. שני מהלכי איזון בין אינטרסים מתנגשים נערכים ביחס לפרסום פסקי דין והחלטות של בתי המשפט לענייני משפחה: האיזון הראשון הוא איזון שלכאורה כבר נעשה וזאת במישור הסטטוטורי, שכן ברירת המחדל היא שהליכים בבית המשפט לענייני משפחה הם בדלתיים סגורים ואסורים בפרסום. אך ישנו מעגל נוסף שבו יש וצריך לבצע את האיזון והוא במעגל השיקולים שהמחוקק הסמיך את בית המשפט לשיקול בבואו לבחון התרת פרסום פסק דין. נצול כעת לשיקולים המתנגשים, משקלם, והדרך הנכונה והראויה לאזן ביניהם בכלל ובמקרה זה בפרט.

9. ההחלטה השיפוטית האם להתיר את פרסום פסק הדין אם לאו (ובאיזה אופן), נעוצה במתח הקיים בין אינטרסים מתנגשים: **פומביות הדיון מול הזכות לפרטיות ולשם טוב**. נראה כי הפסיקה כבר קבעה כי בדרך כלל באיזון בין פומביות הדיון לבין הזכות לפרטיות, עיקרון פומביות הדיון גובר (ראו בפסיקה לעיל) ולכן החריגים לפומביות הדיון מפורשים בצמצום.

10. במקרה שלפניי סבורני, מדובר במקרה שבו ההכרעה השיפוטית היא בעלת חשיבות ציבורית ומשפטית כשלעצמה. מדובר בדיון מקיף באופן הפעלת סמכות מינהלית של פסיכיאטר המחוזי מכוח סעיף 6 לחוק טיפול בחולי נפש. אין במאגרים המקוונים ובספרות דיון אחד במקרה דומה למקרה שלפניי (ישנם דיונים בסוגיות של אשפוז כפוי אך לא בדיקה כפויה דחופה). על כן ומעבר לעובדה שפרסום כל פסק דין בדיני משפחה הינו עניין חשוב כשלעצמו, הרי כאן במקרה שלפניי, נראה שיש חשיבות ציבורית מיוחדת. כידוע, כיום הגישה לענין חשיבות פרסום פסקי דין בענייני משפחה כי גם מקום שאינם מעוררים עניין ציבורי או משפטי מיוחד, יש חשיבות רבה לפרסומם.

11. באיזון בין הזכויות והאינטרסים המתנגשים במקרה שלפניי, אני סבור שהכף נוטה בבירור לעבר פרסום פסק הדין. ראשית, לא מדובר בפרסום הפרוטוקולים וכתבי הטענות אלא בפרסום ההכרעה השיפוטית הסופית של הערכאה הדיונית. שנית, ניתן לאזן ולעדן הפגיעה בפרטיות באמצעות חיסוי כל פרט מזהה של הצדדים ובני משפחתם. שלישית וכאמור יש חשיבות ציבורית לפרסום פסק הדין. יש בכך להראות כי בתי המשפט יודעים לשפוט באופן אובייקטיבי ונטול פניות גם במקרים בהם בעלי הדיון הם עצמם שופטים. בית המשפט אף מסוגלים להעביר תחת שבט הביקורת התנהלות של מערכות שפעלו שלא כדין בעקבות ייחוס משקל מוגבר מדי לפניית שופט אליהם. אי פרסום פסק הדין אינו מאפשר הנגשת מידע חשוב זה לציבור.

12. אציין ואדגיש, כי התלבטתי האם לפרסם פסק הדין תוך עיוות מכוון של עיסוקה של הבת במטרה להגן על פרטיותה ומניעת כל אפשרות לזהותה בעקבות פרסום פסק הדין. לטעמי עצם ציון העובדה שהנתבעת 1 הינה שופטת מחוזית בבית המשפט המחוזי הינה עובדה שעלולה לכאורה להסגיר פרטים אישיים מסויימים ואולי אף עלולה להוביל לחשיפת פרטיה ופרטי בני משפחתה (בוודאי בקרב מי שמכיר את ההתנהלות והפרשה בסביבתה הקרובה). 46% מהשופטים בבתי המשפט המחוזיים בישראל הן נשים (חן מענית גלובס, 14/1/2021). יש בישראל כ-800 שופטים בסה"כ. בבתי המשפט המחוזיים כ-200 שופטים. כלומר כ-90 עד 95 שופטות מכהנות בבתי משפט מחוזיים בכל הארץ. ובכל זאת, נראה לכאורה כי סוגיית האיזון בין פומביות הדיון לבין הפגיעה בפרטיות הבת ומשפחתה מושפעת מאוד מפסק דין שניתן במסגרת הליך ביניים ואסביר. התובע ערער על החלטתי בה דחיתי בקשתו לפסול עצמי מלשבת בדיון ובית המשפט העליון דחה את ערעורו במסגרת פסק דין שפורסם. הבת לא ביקשה לשנות פרטים שצוינו באותו פסק דין לעניין תפקידה השיפוטי ולעניין סיפור הרקע. פסק דינו של בית המשפט העליון פורסם במאגרים הממוחשבים וחשוב לראות מה הפרטים שצוינו בו. ובכן, בפסק הדין מצוינים מספר ההליך, שם השופט, פרטי המייצג של התובע והרקע לסכסוך בקצרה תוך שצוין כי הבת שופטת בבית משפט מחוזי. איני יכול להתעלם מפסק הדין של בית המשפט העליון והעובדה שפורסם וכלל פרטים לענין תפקידה של הנתבעת 1. גם אם הייתי חוסה או מעוות את פרטי פסק הדין כדי לא לחשוף

כלל תפקידה של הנתבעת 1 או משנה במכון את פרטיה עיסוקה ומציין שהיא שופטת (ללא ציון שהיא שופטת מחוזית) הרי קישור מספר ההליך שבכותרת למספר ההליך שצוין בפסק הדין של בית המשפט העליון היה מביא לגילוי תפקידה על נקלה. בנסיבות אלו סבורני, כי האיזון הנכון הוא חיסוי כל פרט בדבר בני משפחתה של הנתבעת 1, מקום עבודתה המדויק, ציון הממונים עליה והכפופים לה בשמם, זהותם או פרטיהם וחיסוי פרטי ילדיה ואף חיסוי שמות הפסיכיאטרים ובית החולים בו בוצעה הבדיקה.

13. על כן הותרה לפרסום גרסה מצומצמת של פסק דין עם השמטת כל פרט מזהה של הצדדים ובני המשפחה.